
Midtveisevaluering

REDAKSJONELL KOMMENTAR

STONE ENDEN

tone.enden@tidsskriftet.no

Tone Enden er ph.d., spesialist i radiologi og publiseringsredaktør i Tidsskriftet.

Halvveis inn i regjeringsperioden kan det være på sin plass å vurdere i hvilken grad helseministeren er på god vei mot «trygg helse og omsorg i vår felles helsetjeneste».

Foto: Sturlason

Midtveisevaluering ble innført i ph.d.-programmene for å vurdere om «kandidaten er godt på vei» og om «prosjektet er i rute» (1). I hvilken grad overbeviser Kjerkol i en slik evaluering?

Hurdalsplattformen er Arbeiderpartiets og Senterpartiets mindretallsregjering sin prosjektbeskrivelse for «kampen mot økte sosiale og geografiske forskjeller» (2). Prosjektet er ambisiøst med hensyn til primær- og spesialisthelsetjenesten.

Mens andre ministerposter fikk en tiltrengt omstokking i oktober, satt helseminister Ingvild Kjerkol trygt i stolen da Støre-regjeringen gikk inn i regjeringsperiodens andre halvdel (3). Således har hun allerede fått «bestått» fra den interne delen av evalueringskomiteen.

I sin første sykehustale i 2022 gjorde Kjerkol et poeng av å erstatte Bent Høies «pasientens helsetjeneste» med «vår felles helsetjeneste». Privatiseringen av tjenestene skulle begrenses blant annet ved å skrote godkjenningsordningen for fritt behandlingsvalg (4). Sammen med andre lavthengende frukter – som å videreføre alkoholpolitikken, holde egenandeler på et lavt nivå og nedsette kommisjoner og ekspertutvalg – kom da også dette raskt på plass.

Men Kjerkol er likevel ikke «i rute i henhold til oppsatt fremdriftsplan» (1). I skrivende stund er nasjonal helse- og samhandlingsplan forsinket og forventes først i 2024 (5). Dette på tross av at brede utredninger fra Helsepersonellkommissjonen og Sykehusutvalget er levert til avtalt tid – og det flere måneder tilbake.

Når det gjelder antall utvalg og utredninger, kan det se ut som at Kjerkol har en liten ledelse på Høie. Det kan selvfølgelig skyldes en pandemi. Samtidig har NOU-ene (Norges offentlige utredninger) etter pandemien en bredere tematikk. Det ser vi både i Kvinnehelseutvalgets rapport og i de to ovennevnte utredningene om helsepersonell og helseforetak. Disse vil vise seg langt mer krevende å følge opp enn utredninger om avgrensede tjenester og fagområder.

Kunnskapsgrunnlag er ferskvare, og det er å håpe at helseministerens kontor nå evner å trekke ut de store, viktige linjene fra utredningene og kommer med gode langsiktige forslag.

«Kunnskapsgrunnlag er ferskvare, og det er å håpe at helseministerens kontor nå evner å trekke ut de store, viktige linjene fra utredningene og kommer med gode langsiktige forslag»

Bunnlinjen må også med i evalueringen: Dagens økonomiske situasjon for sykehusene domineres av store underskudd og økende lån. Et siste «tiltak» fra Kjerkol før jul var å foreslå 362 sårt tiltrengte vedlikeholdsmillioner til Helse Nord (6). Om denne pakken er en forsmak på ny rammefinansieringsmodell for sykehusene, som foreslått av Sykehusutvalget i våres, vites ennå ikke (7).

Vi vet heller ikke hvor lenge Stortinget må vente på ny nasjonal plan for helsetjenesten. Selv finner ikke Kjerkol alltid tid til å vente. Samtidig som Ekspertutvalg for gjennomgang av allmennlegetjenesten sto midt i oppdraget sitt, varslet helseministeren kontroversielle endringer i basistilskuddet for fastlegeordningen (8). Etter at ekspertutvalget kom med 59 forslag for en bærekraftig allmennlegetjeneste, har det derimot vært stillere. Det kan fryktes at Kjerkol nå har knapt tiden og veien for å få på plass tiltrengte forbedringer før neste stortingsvalg.

I tillegg til løsninger på fastlegekrisen skal den rødgrønne regjeringen sikre grunnlag for en bærekraftig spesialisthelsetjeneste. I 2023 overleverte Kjerkol oppdragene til sykehusene med en sykehustale der *fagfolkene* og *krevende* ble hyppig nevnt (9). Det kan tenkes at Kjerkol i en midtveisevaluering igjen ville ha trukket fram disse to ordene som viktige forklaringer på både overholdte og brutte tidsfrister for regjeringens prosjekt.

Vi har aldri hatt flere leger og sykepleiere. Likevel er behovet langt fra dekket, hverken i primær- eller spesialisthelsetjenesten. Og mange finner det for krevende å stå i den offentlige helsetjenesten. Det kan bli den største utfordringen for Kjerkol de neste to årene.

«I tillegg til prosjektavvik for målene som berører bemanning og sykehusøkonomi, gjenstår store løft for å oppnå Hurdalsplattformens lovnader om mindre privatisering, byråkratisering og outsourcing»

I en midtveisevaluering skal man i tillegg til det å gi tilbakemelding på resultatene som er oppnådd, også komme med forslag til det videre arbeidet samt identifisere «elementer som trenger spesiell oppfølging» (1). Her trenger helseministeren neppe flere eksterne innspill. I tillegg til prosjektavvik for målene som berører bemanning og sykehusøkonomi, gjenstår store løft for å oppnå Hurdalsplattformens lovnader om mindre privatisering, byråkratisering og outsourcing – for å nevne noen (2).

Det videre arbeidet blir uten tvil krevende. Forslaget fra den eksterne komitédelen i denne midtveisevalueringen er å lytte til stemmene fra fagfolkene som statsråden, med rette, har gitt plass til i rekken av ekspertutvalg, kommisjoner og høringsrunder.

REFERENCES

1. Universitetet i Oslo. Midtveisevaluering.
<https://www.med.uio.no/forskning/phd/midtveisevaluering/> Lest 13.12.2023.
2. Regjeringen. Hurdalsplattformen.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/cboadb6c6fee428caa81bd5b339501bo/no/pdfs/hurdalsplattformen.pdf> Lest 13.12.2023.
3. Regjeringen. Regjeringens medlemmer.
<https://www.regjeringen.no/no/om-regjeringa/stoere/regjeringensmedlemmer/id543170/> Lest 13.12.2023.
4. Regjeringen. Sykehustalen 2022: Vi skal styrke vår felles helsetjeneste.
<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/sykehustalen-2022/id2895158/> Lest 13.12.2023.
5. NTB. Utsetter helse- og samhandlingsplanen. Dagens Medisin 29.11.2023.
<https://www.dagensmedisin.no/utsetter-helse-og-samhandlingsplanen/602609> Lest 13.12.2023.
6. NRK. Nyhetscenter Troms og Finnmark 24. november 2023.
<https://www.nrk.no/tromsogfinnmark/162-millioner-kroner-til-helikopterlandingsplasser-i-nord-1.16651421#:~:text=I%20nysalderingen%20for%20statsbudsjettet%20i,n%C3%B8dvendige%20investeringer%20i%20medisinskteknisk%20utstyr> Lest 13.12.2023.
7. NOU 2023: 8. Fellesskapets sykehus.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/dco0bo95cf349748bf94d49189>

b6b2f/no/pdfs/nou202320230008000dddpdfs.pdf Lest 13.12.2023.

8. Sivertsen ØS. Fra løsning til løypemelding. Tidsskr Nor Legeforen 2022; 142. doi: 10.4045/tidsskr.22.0772. [PubMed][CrossRef]

9. Regjeringen. Sykehustalen 2023.

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/sykehustalen-2023/id2959568/> Lest 13.12.2023.

Publisert: 20. desember 2023. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.23.0843

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 3. juli 2026.